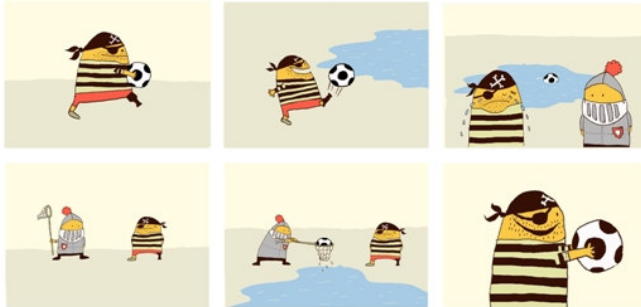

Resultaten onderzoek groep 1 en 2: Rekening houden met je luisteraar

In januari hebben de kinderen van groep 1 en 2 van c.b.s. De Ark in Stadskanaal meegewerkt aan een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar hoe kinderen en volwassenen naar personen in een verhaal verwijzen (met *hij* of *zij*, of met een langere beschrijving). Graag vertellen wij u iets meer vertellen over het onderzoek en de uitkomsten daarvan.

De vraag. Voor dit onderzoek vroegen wij ons af of kinderen rekening houden met hun luisteraar wanneer zij een verhaal vertellen. Wanneer een spreker een verhaal vertelt, moet de spreker zich namelijk steeds afvragen of de luisteraar hem nog wel begrijpt. Doen kinderen dit ook? We hebben dit onderzocht door kinderen verhaaltjes te laten vertellen waarin ze naar personen moesten verwijzen. Het is logisch dat een spreker een voornaamwoord (bijvoorbeeld *hij*) gebruikt als de persoon al eerder is genoemd. Toch moet de spreker zich dan afvragen of de luisteraar nog wel weet naar wie het woordje *hij* dan verwijst.

Het onderzoek. Het onderzoek waaraan de kinderen hebben meegedaan, bestond uit het produceren en begrijpen van verhaaltjes en een geheugentest. In de productietaak vroegen wij het kind een verhaaltje te vertellen aan de hand van een serie plaatjes. De verhaaltjes gingen allemaal over twee figuren, in het voorbeeld hieronder een piraat en een ridder. Omdat er sprake is van twee figuren, kun je niet zomaar “Hij heeft de bal weer terug” zeggen als je het laatste plaatje beschrijft. Die *hij* kan immers ook naar de ridder verwijzen. Als je rekening houdt met de luisteraar zeg je: “De piraat heeft de bal weer terug.”

Behalve de productietaak kregen de kinderen ook een werkgeheugentest, waarbij ze reeksen van woordjes moesten nazeggen. We deden dit om te zien of werkgeheugen een rol speelt bij het rekening kunnen houden met de luisteraar. Als spreker moet je namelijk bedenken hoe een luisteraar gaat begrijpen wat je wilt zeggen, en of dat inderdaad is wat je wilt zeggen. Na de werkgeheugentest volgde een begripstaak. Hierbij kregen de kinderen acht verhaaltjes te horen. Aan het eind van elk verhaaltje moesten ze een vraag beantwoorden over de laatste zin van het verhaaltje. Die laatste zin bevatte telkens een voornaamwoord.

Resultaten. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat kinderen er inderdaad moeite mee hebben om rekening te houden met hun luisteraar, wanneer zij een verhaal vertellen. De kinderen gebruikten meestal een voornaamwoord om naar de piraat in het laatste plaatje te verwijzen. Volwassenen doen dit vrijwel nooit. Het is denkbaar dat kinderen het nog moeilijk vinden om rekening te houden met hun luisteraar omdat ze nog niet zo'n groot werkgeheugen hebben. We vonden namelijk een duidelijk verband tussen het gebruik van voornaamwoorden en de grootte van het geheugen. Aangezien het geheugen nog volop in ontwikkeling is bij kinderen, verbetert hun vermogen om begrijpelijke verhaaltjes te vertellen meestal vanzelf als ze ouder worden. De resultaten van dit onderzoek zullen in september a.s. worden gepresenteerd op een internationale taalverwervingsconferentie in de Verenigde Staten.

Bedankt! De medewerking van de kinderen en de leerkrachten van De Ark werd door ons zeer op prijs gesteld! Bovendien hebben wij het bezoek aan deze school als erg leuk en gezellig ervaren. Nogmaals onze hartelijke dank voor de medewerking van de kinderen, leerkrachten en ouders van De Ark!
Voor vragen en/of opmerkingen kunt u altijd contact met ons opnemen: Petra Hendriks (050-3635863) of Ellis Wubs (06-48178977). Ook kunt u de website van ons onderzoeksproject bezoeken: www.let.rug.nl/~hendriks/vici.htm

Met vriendelijke groeten,

Ellis Wubs
Prof. Dr. Petra Hendriks